

Slovenski dom

Stev. 286

V Ljubljani, ponedeljek 18. decembra 1939

Leto IV

V navzočnosti kraljevega zastopnika, ministrov dr. Kreka in inž. Bešliča, ter fin. ministra dr. Suteja, posebnega odposlanca voditelja Hrvatov dr. Mačka:

Dvajsetletnica slovenskega vseučilišča

Dr. Anton Korošec, njegov veliki skrbnik, je bil v priznanje za zasluge imenovan za častnega doktorja prava Visoka odlikovanja naši univerzi ter njenim odličnim zastopnikom

Ljubljana, 17. decembra.

Slovenska kultura, najdragocenejša in najrepresntativnejša imetje slovenskega naroda je danes praznovala velik dan: 20. letnico slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Ta proslava ni bila bučna, bila je pa dostojanstvena kakor nobena druga navzlic času in razmeram pri nas in drugod.

Univerza je bila deset in desetletja simbol in vzor našega boja za priznanje slovenske narodne in kulturne samobitnosti. Morala je to biti, žal, celo potem, ko smo vseučilišče že imeli, a smo se morali za njegovo ohranitev in za svojo samobitnost boriti. Danes nam je eno kakor drugo priznано. Dano je potrebno spoštovanje naši kulturi in univerzi, ki to kulturo v preodlični meri zastopa s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom — o čemer pričča današnja slovesnost. Pomen te slovesnosti pa je tudi v tem, da je z imenovanjem gospoda dr. Antona Korošca za častnega doktorja bilo izkazano najvišje kulturno priznanje tistim, ki so svoje življenje posvetili slovenskemu narodu ter boju za vse njegove pravice.

Slovesnosti na univerzi so se udeležili kraljev zastopnik in zastopnik vlade, s čimer je dobila proslava najvišje odlikovanje. Udeležil se je tudi poseben odposlanec voditelja Hrvatov, kar pričča, da slovenska prizadevanja imajo vse upoštevanje tudi pri bratskem hrvaškem narodu.

Današnja 20. letnica, pri kateri so v duhu ponosno sodelovali vsi pravi Slovenci, nam bodi v opomin, da se bomo tudi v bodoče znali zavedati, kaj univerza majhnemu narodu pomeni; da jo bomo znali braniti proti vsemu prizadevanju tistih, ki bi jo hoteli kakorkoli ovirati pri njeni najvišji nalogi, ki je: služba slovenski kulturi in napredu ter časti slovenskega naroda.

Uradna proslava 20. letnice slovenskega vseučilišča, združena s promocijo dr. Korošca, se je začela v prelepo okrašeni univerzitetni zbornici točno ob 10, ko sta vstopila v dvorano zastopnik Nj. Vel. kralja div. general Stefanovič in slavljenec dr. Anton Korošec. Prostore v Zbornici je zasedlo najodličnejše, povabljen občinstvo z ministri, banom, obema slovenskima škofoma, slovenskimi senatorji, županom Ljubljane ter Maribora ter zastopniki vojaških, kulturnih, političnih, gospodarskih in drugih ustanov.

Slovesnost je začel sedanjí rektor slovenskega vseučilišča dr. Matija Slavič, ki je nosil zlato rektorsko verigo, znamenje rektorskega dostojanstva. Njemu ob strani so sedeli dekani vseh fakultet in zastopniki univerzitetne oblasti ter promotor, prorektor dr. Rado Kušej. Dr. Korošec je zavel mesto na desni strani zastopnikov univerze.

Rektor dr. Slavič je v slavnostni tišini izjavil v svojem govoru naslednje:

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospodje ministri, gospe in gospodje, vseučiliški kolegi!

Ob dvajsetletnici naše univerze nas je izvolil počastiti Nj. Vel. kralj Peter II. s tem, da je prevzel pokroviteljstvo nad našo proslavo, za kar mi izrekam iskreno zahvalo. Postal je svojega zastopnika g. divizijskega generala Stefanoviča, ki ga v naši sredi najpriskrajše pozdravljam. Prosim gospoda generala, naj izvoli sporočiti Nj. Velicanstvu, da se pri tej priliki naša univerza s pieteto spominja blagopojnega kralja Aleksandra I., čigar ime nosi kot ime svojega ustanovitelja in zaščitnika. Nj. Vel. kralju Petru II. in vsemu kraljevskemu domu pa v znak vdanosti in zvestobe zakličimo trikratni Zivio.

Ze kot tretji rektor sem imel priliko spoznati, kako Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle z ljubeznijo in naklonjenostjo skrbi za uspeh in napredek naše univerze. Zato prosim, da pristanete na to, da odposlamo Nj. Visočanstvu sledeči telegram: Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, Belgrad. Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani izreka pri svoji dvajsetletnici obstoja in pri svečani promociji gospoda senatnega predsednika dr. Korošca za častnega doktorja Vašemu Visočanstvu zahvalnost, vdanost in ljubezen.

Rektor Slavič. Prav tako je rektor dr. Slavič prebral tudi pozdravno brzojavko g. Ljube Davidoviču, ki je kot prosvetni minister v Protičevi vladi veliko pripomogel k ustanovitvi slovenske univerze.

Nato je nadaljeval: V izredno čast si štejem, da morem v naši sredini pozdraviti zastopnike kraljevske vlade: gradbenega ministra g. dr. Miha Kreka, prometnega ministra g. inž. Nikolaja Bešliča, finančnega ministra g. dr. Juraja Suteja.

Gospod ban dr. Marko Natlačen, ki ga iskreno pozdravljam kot častnega predsednika, zastopa predsednika vlade gospoda Dragišo Cvetkoviča, ki je poslal tudi ljubeznivo pismo, v katerem med drugim pravi, da je s posebnim zadovoljstvom sprejel povabilo, da prisostvuje naši proslavi, da je zadržan z današnjo slavnostjo v Njšu. Gospod minister dr. Sutej zastopa podpredsednika vlade g. dr. Vladka Mačka, gospod minister dr. Krek zastopa prosvetnega ministra g. Boža Maksimoviča, ki je poslal tudi brzojavno čestitko.

Posebej pozdravljam najmlajšega doktoranta naše univerze gospoda senatnega predsednika dr. Antona Korošca.

Pozdravljam častnega predsednika današnje proslave gospoda predsednika Akademija znanosti in umetnosti dr. Rajka Nahtigala. Pozdravljam zastopnika rektorja belgajske univerze gospoda dr. Ibrovca in rektorja zagrebške univerze gosp. dr. Zivkoviča Andrija.

Pozdravljam končno vse zastopnike cerkvene in drugih oblasti, zastopnike tujih držav ter vse navzočne ljube goste naše univerze.

Za rektorjevim pozdravnim govorom je povzel besedo gradbeni minister dr. Miha Krek in dejal: Gospod odposlanec Nj. Vel. kralja in vzvišene kraljevske domal

Gospod predsednik senata!
Veleposlovane dame!
Gospoda ministral
Gospod ban!
Gospod rektor!
Gospodje!

Kot zastopnik g. ministra za prosveto sporočam, da so kraljevi namestniki v imenu Nj. Vel. kralja podelili vseučilišču v Ljubljani in njegovim najvišjim zastopnikom in funkcionarjem tale odlikovanja:

red sv. Save I. stopnje univerzi sami,
red Jugoslovanske krone II. stopnje rektorju univerze dr. Matiju Slaviču in prodekanu tehnične fakultete dr. Andreju Gosarju,
red sv. Save II. stopnje prorektorju univerze dr. Rado Kušej,

red Jugoslovanske krone III. stopnje dekanu filozofske fakultete dr. Jovanu Hadžiju, dekanu pravne fakultete dr. Josu Jurkoviču, dekanu medicinske fakultete dr. Evgenu Kanskemu, dekanu tehnične fakultete inž. Hrovatu Alojziju, dekanu teološke fakultete dr. Janezu Fabjanu, prodekanu filozofske fakultete dr. Francu Kidriču,

red sv. Save III. stopnje: prodekanu pravne fakultete dr. Viktorju Korošču, prodekanu medicinske fakultete dr. Janezu Plečniku, prodekanu teološke fakultete dr. Andreju Snoju.

To najvišje priznanje naj bo viden dokaz odobravanja in pohvale ter zadoščenje vsem, ki v našem vseučilišču žive, zanj delajo in trpe, danes pa se z njim dvajsetletnih uspehov veselje.

Čestitam jubilantki univerzi in gg. odlikovancem in vas zagotavljam, da kr. vlada in vrhovna prosvetna uprava deli skrb in ljubezen z vami in z vašimi napori, da bi stalno rastla in se prav razvijala naša univerza v veselje, srečo in ponos mladini, Slovincem in jugoslovanski domovini.

Vivat universitas Alexandrina Labacensis!
Zivel kralj Peter II!

Po ministrovem govoru so odlikovanci vzeli odličja in jim je minister čestital.

Akademski pevski zbor je pod mojstrskim vodstvom dirigenta Marolta ognjevitno odpel drž. himno, katero so vsi navzoči poslušali stoje.

Zatem je rektor dr. Slavič znova povzel besedo in povdaril dvojni pomen današnje slavnosti: proslavo dvajsetletnice in pa častno promocijo dr. Antona Korošca, ki si je s svojo skrbjo za obstanek in napredek slovenskega vseučilišča pridobil toliko zaslug, da se je univerzi zdelo primerno, da se mu ob 20. letnici oddolži za vse delo s tem, da ga imenuje za častnega doktorja prava.

Dr. Slavič je nato povabil prorektorja dr. Rada Kušaja, naj kot promotor izpolni svojo dolžnost.

Spregovoril je nato dr. Kušej v svojstvu promotorja in povdaril, da spričo osebnosti in dela dr. Korošca odražajo vse običajne formalnosti in obljube, da bo novi doktor delal

čast univerzi in skrbel za njen napredek. Zato je takoj prebral uradno latinsko besedilo, s katerim slovensko vseučilišče v Ljubljani proglasa voditelja Slovencev, doktorja Antona Korošca za častnega doktorja Aleksandrove univerze v Ljubljani.

Svečanemu dejanju promocije so vsi navzoči prisostvovali stoje ter sprejeli promotorjev razglas z burnim ploskanjem.

Dr. Kušej je potem dr. Korošcu, ki je nosil najvišje državno odlikovanje, red Karadjordjeve zvezde, izročil umetniško tiskano diplomu o častnem doktorstvu.

Novi doktor se je nato vidno ganjen zahvalil za najvišjo čast, katero more komu podeliti univerza, za naslednjimi besedami:

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospoda!

Biti častni doktor veleugledne slovenske univerze je velika in visoka čast. S tem, da ste mi podelili častni doktorat prava, ste mi izkazali to čast.

Dovolite mi, da se vam za to toplo in prisrčno zahvalim.

Izpovem, da mi je slovenska univerza bila vedno pri srcu, da sem jo ljubil z gorko ljubeznijo, in samo obžalujem, da ni bilo vedno toliko uspehov, kakor smo si jih vsi skupaj želeli.

Obetam vam, da bom ostal zvest temu svetlemu idealu svojega življenja — slovenski univerzi, in skrbno ter vestno podpiral tudi v bodoče vsa prizadevanja za njeno rast in njen razvoj.

Universitas Alexandrina Labacensis vivat, crescat, floreat! Se enkrat vsem zahvala!

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja! Prosim vas, bodite na najvišjem mestu zvest tolmač moje vdanosti in zvestobe kralju in kraljevskemu domu ter tolmač moje zahvale, da je vas določil za svojega odposlanca na tej slovesnosti.

Zivel kralj Peter II!

Po teh besedah, ki so bile deležne velikega odobravanja, je Akademski pevski zbor s presenetljivim elanom zapel krasno Adamičovo »Zdravico«, ki je postala že nekaka himna slovenske univerze. Zaključni verz te pesmi, posvečeni slovenski zemlji in njeni časti, so dali dostojanstveni slovesnosti še poseben povdarek.

S tem je bil uradni del proslave končan. Vsi navzoči so potem obdali novega doktorja ter mu čestitali k novi časti, s katero ga je odlikoval najvišji slovenski kulturni zavod.

Nemški križarki „Admiral von Spee“ je nocoj potekel rok za odhod

Nemško uradno poročilo o izgubah na križarki

Montevideo, 17. decembra. Nocoj ob 20. (po srednjeevropskem času ob 24) je potekel rok, ki ga je imela nemška križarka »Admiral Graf Spee«, postavljena za odhod iz urugvajskega pristanišča Montevideo. Tako je bilo križarko nemogoče popraviti, radi kratkega časa, pa tudi zaradi odpora urugvajskih ladjedelnic, ki niso hoteli Nemcem dati na razpolago potrebnega materiala za popravilo. Zdi se, da bo ladja ob iztoku roka zapustila Montevideo, ker so stroji pripravljeni za odhod.

Danes je dopotoval z letalom na Montevideo nemški poslanik iz Argentine Langlen, ki je nujno posredoval pri urugvajski vladi, da bi dovolila nemški križarki ostati v pristanišču do torka. Kakor kaže, pa tega ni dosegel.

Berlin, 17. decembra. Nemško uradno poročilo danes priznava, da je bilo v bitki med križarko »Admiral von Spee« in med angleškimi bojnimi ladjami ubitih 36 častnikov in mornarjev, hudim ranjenih šest, manj ranjenih pa 53 članov posadke in častnikov na križarki.

London, 17. decembra. Angleško mornariško poveljstvo poroča, da je križarka »Admiral von Spee« od začetka vojne potopila dvajset

angleških in nevtralnih ladij, ki so plule iz južne Amerike. Skupna tonaža teh ladij znaša 50.000 ton.

Mornariško poveljstvo poroča dalje, da sta nosilka letal »Ark Royal« ter bojna ladja »Renown« danes pripluli iz južne Afrike v Rio de Janeiro. Poročilo zanikuje vesti tega tiska, da bi bili ti ladji že pred Montevideom, kjer čakajo druge angleške edince na nemško križarko.

New York, 17. dec. b. Iz Buenos Airesa poroča, da je druga nemška vojna ladja »Admiral Scheer« na poti v Montevideo. Kje je vojna ladja »Admiral Scheer«, zdaj ni znano, toda verjetno je, da je blizu izliva reke Rio de Plata. V spremstvu vojne ladje »Admiral Scheer« je, kakor poroča rimski radio, še nekaj nemških podmornic, ki so v službi na tem delu južnega Atlantika.

Berlin, 17. dec. b. Nemški radio je davi poročal, da se bo nemška vojna ladja »Admiral Graf Spee« spustila v bitko z angleškimi vojnimi ladjami in da je vsa nemška javnost prepričana, da bo pomorna nemška vojna ladja zmagala v horbi z angleško mornarico.

Finci upajo, da bodo ustavili sovjetsko vojsko

Prebivalstvo se vrača v Helsinke

Helsinki, 17. decembra, o. Ker so v zadnjem času sovjetska letala prenehala bombardirati Helsinki, se je del prebivalstva vrnil v finsko prestolnico. Pri tej priliki je zunanje ministrstvo izdalo sporočilo, v katerem opozarja prebivalstvo na morebitno nevarnost, ter mu priporoča, naj se še ne vrača.

V USA bodo priredili finski dan. Na čelu odbora, ki organizira ta finski dan, je bivši predsednik USA Hoover. Luteranski škof Keila je naslovil na Hooverja pismo, ki bo prebrano po vseh luteranskih cerkvah v USA.

V Švici bo jutri tudi prirejen finski dan.

Poročajo, da je finska pošta izdala nekatere ukrepe glede pošiljanja pisem. Izdan je bil odlok, po katerem se odsej smejo pisma iz Fiske pošiljati samo v finskem, švedskem, danskem, angleškem, francoskem, italijanskem, norveškem in nemškem jeziku. Pisma v ruščini so prepovedana.

Sovjetski oddelki so raztreseni na širini 800 kilometrov od Ladoškega jezera do Ledenege morja. Njihovo napredovanje je bilo ustavljeno na več krajih. V zadnjih dneh so bile sovjetske čete na nekaj mestih obkoljene, n. pr. pri Tolvajerviju in pri Suommalalmiju. V pokrajini Sale, onstran severnega povratnika, so sovjetski oddelki napredovali proti Salmijaerviju. Finci upajo, da bodo preprečili nadaljnje napredovanje na tem odseku in drugod. Če upoštevamo, da je sovjetska premoč v orožju in vojaštvu devetkratna, potem lahko pravilno ocenimo hrabrost in požrtvovalnost finskih čet.

Na področju Ladoškega jezera so sovjetski oddelki prišli zdaj na mejo, nižine, preko katere gre prvi del železniške proge iz Pitkeranta. Na Karelijski ožini se Finci še dalje upirajo in je ta odpor toliko bolj pomemben, ker sovjetske čete že teden dni najsiloviteje pritiskajo s pomočjo velikega števila tankov, topov in pehote. Kljub temu pa se jim do sedaj še ni posrečilo prodreti čez finske utrdbe. Na sovjetski strani zelo razsipajo z municijo in ne varčujejo z vojaštvom. Otok Aspe, ki leži ob robu otočne skupine Kopka, je bil napaden od sovjetske mornarice. Pri tem so Sovjeti izgubili patrolno ladjo, na finski strani pa ni bilo izgub. Finske obalske baterije na otoku Aspe so posebno močne in razpolagajo z modernimi topovi.

Helsinki, 17. decembra, o. Dopisnik »Politiken« poroča, da so se vršili pri Holavarijevi krvavi boji, kjer so sovjetske čete poskušale razbiti finsko bojno črto. Vsi napadi so bili odbiti in so finske čete prizadevale Sovjetom ogromne izgube. Več bataljonov je bilo decimiranih. Med mrtvimi sta dva generala in okoli 20 višjih častnikov.

Vesti 18. decembra

Nemčija in Madžarska sta za dva meseca podaljšali sedanjo trgovsko pogodbo, ki poteče dne 31. decembra.

Bivši avstrijski zunanji minister dr. Schmidt je dopotoval v Romunijo in se pogaja v imenu Göringovih tovarn za večje množine romunskih surovin.

Francosko vojno poročilo pravi, da so bili na raznih delih bojišča topniški in pehotni spopadi. Predsednik finske republike Kallio je danes govoril finski vojski po radiu. Njegova žena pa je imela govor na prebivalstvo. V njem je prosila, naj se finski narod spomni z darovi branilcev domovine.

Angleško letalsko poveljstvo zanikuje nemške vesti, da bi bili Nemci bombardirali otok Northerey, in pravi, da je angleško letalstvo s svojimi neprestanimi poleti nad nemškimi oporišči zadnje dni onemogočilo vsak dvig nemških letal.

Ves evropski tisk razpravlja danes o večerajšnjem govoru italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana in pravi, da je iz njega razvidno, da si Italija želi miru najmanj še tri leta.

V Rimu potrjujejo vest, da je novi sovjetski poslanik Gorelkin z družino odpotoval iz Rima, še preden je uradno nastopil svoje mesto. Odpotoval je v protest proti demonstracijam, ki jih je rimska mladina prirejala proti boljševiški Rusiji zaradi napada na Finsko.

Bolgarsko trgovsko zastopstvo bo prihodnje dni odpotovalo v Moskvo na trgovska in politična pogajanja. Zdi se, da bodo Sovjeti skušali pritisniti na Bolgarijo, da bi sklenila z njimi kako podobno pogodbo kakor Estonska.

Vojaški posveti pri Stalinu

Moskva, 17. decembra, o. Danes je imel Stalin daljši razgovor s sovjetskimi zunanjimi ministrom Molotovim. Pozneje pa so se sestali Stalin, Molotov in vrhovni poveljnik sovjetske armade Vorosilov. V političnih krogih smatrajo, da so bili ti razgovori vojaškega pomena. Sklepajo pa tudi, da sta Stalin in Molotov razpravljala o morebitnem sovjetskem odgovoru na govor finskega zunanjega ministra Tannerja.

Komunistične demonstracije in streljanje v Splitu

Zagreb, 17. decembra, AA. Danes ob 9.30 se je zbralo na obali v Splitu okoli 600 ljudi. Ta skupina se je sčasoma povečala na več kot tisoč oseb. Množica ljudstva se je zbrala z namenom, da bi demonstrirala. Na povelje redarstva, naj se demonstrantje razidejo, so nekateri iz gruč začeli metati kamenje in vzklikati v komunističnem duhu. Potem ko je bilo pet varnostnih organov ranjenih, in sicer eden hudo s kamenjem, štirje pa manj s kamenjem in strelji iz samokresov, je policija uporabila strelno in hladno orožje. Prvi strelji so bili oddani v zrak. Množica ljudstva je še dalje naskakovala in je bil pri spopadu težko ranjen Buljanovič Vicko iz Splita, ki je med prevozom v bolnišnico umrl. Razen Buljanoviča je bilo od krogel in hladnega orožja manj ranjenih še sedem ljudi. Buljanovič Vicko je znan kot komunist, napadalec in tat in je bil že večkrat obsojen.

Veličastno slavnostno zborovanje v Unionu ob 20letnici slovenske univerze:

V štirih letih je dobila univerza za zgradbe okrog 50 milijonov, prvih 16 let pa okrog pol milijona din

Unionska dvorana, ki ima za seboj že bogato kroniko pomembnih dogodkov, je bila danes priporočila veličastnega manifestacijskega zborovanja v proslavo 20 letnice ljubljanske univerze. Prostorna dvorana, ki je bila za to priložnost okrasjena, se je pričela polniti že ob pol 11, dasi je bilo zborovanje napovedano za 11. uro. Za red so vzorno skrbeli reditelji-akademiki, ki so pazili tudi na to, da se ne bi utihotali v dvorano kak nepoklican gost. Ko je točno ob 11 stopil v dvorano najmlajši častni doktor slovenske univerze slovenski voditelj dr. Korošec v spremstvu drugih odličnikov, so zaorili po dvorani oglušujoči vzkliki, ki se niso hoteli poleči. Za mizo na odru so zasedli mesta od leve proti desni: prof. in akademik dr. Polec, rektor zagrebške univerze dr. Andrija Zivković, dr. Korošec, ban dr. Natlačen, rektor dr. Slavič, predsednik slovenske Akademije znanosti in umetnosti akademik dr. Nahligal, minister dr. Krek, zastopnik belgrajske univerze prof. dr. Miodrag Ibrovac in župan dr. Adlešič. V prvi vrsti parterja pa so zasedli mesta ministra dr. Šteta in inž. Besliča, oba slovenska škofa dr. Rožman in dr. Tomažič, francoski konzul Rembrand, nemški konzul dr. Brosch, italijanski konzul Guerini-Maraldi in senatorja dr. Kulovec in Smodej. V naslednjih vrstah parterja je bila zbrana elita slovenske kulturne in politične javnosti. Navzoči so bili vsi dekanji in prodekanji posameznih fakultet, skoraj vsi univerzitetni profesorji, člani Akademije znanosti in umetnosti, zastopniki slovenskih kulturnih in umetniških društev in ustanov, zastopniki gospodarskih organizacij itd., skratka, zastopano je bilo vse, kar v slovenskem javnem življenju nekaj pomeni. Glavni del občinstva v dvorani pa je bila akademska mladina, ki je med govori glasno dajala duška svojim čuvstvom.

Zborovanje se je pričelo z državno himno, ki jo je odigral akademski orkester pod vodstvom g. konservatorista Osane. Ko so izzvenili zadnji akordi, se je dvignil rektor dr. Slavič in spregovoril:

Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani je že večkrat sklicala ljubljanske in okoliški občinstvo v tole dvorano, ko je v kaki stiski za neokrnjenost univerze apelirala na vašo pomoč. Danes vas je povabila, da z vami vred slavite dvajsetletnico svojega obstoja.

Njegovo Veličanstvo kralj Peter II. je poštastil to proslavo s prevzemom pokroviteljstva. Nas izredno vesel, da je naš mladi kralj, ki je zdaj tudi visokošolsko-akademik, v duhu med nami. Prosim vas, gospoda, da v znak ljubezni, vdčnosti in zvestobe zakličemo Nj. Vel. kralju Petru II. trikratni »Živio«!

Dvorana se je rektorjevemu pozivu odzvala z gromkimi vzkliki.

Njegovo Visočanstvo knez namestnik Pavle, ki tako ljubi našo Gorenjsko in našo mlado univerzo, se po rektorjih vedno zanima za napredek univerze. Zahvalimo se Nj. Visočanstvu za to ljubezen in skrb ter vzkliknimo knezu Pavlu in vsemu kraljevskemu domu trikratni »Živio«!

Spei so zagrmeli v dvorani navdušeni živio-klici.

G. rektor je nato pozdravil zastopnika kraljevske vlade: ministra dr. Miha Kreka, ki je zastopal prosvetnega ministra Maksimoviča, prometnega ministra inž. Nikolaja Besliča, finančnega ministra dr. Juraja Šteta, ki je zastopal podpredsednika vlade dr. Mačka, bana dr. Natlačen, ki je zastopal predsednika vlade Dragišo Cvetkoviča. Predsednik vlade in prosvetni minister sta poslala topli brzojavni čestitki.

Posebej je pozdravil rektor najmlajšega častnega doktorja naše univerze gospoda senatnega predsednika dr. in dr. h. c. Antona Korošca. Dvorana je slovenskemu voditelju ponovno priredila burne ovacije.

Rektor dr. Slavič je nato izvajal:

Rektor dr. Slavič o rasti in borbah slovenske univerze

Dvajset let že obstoji Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani. Z njo smo postali Slovenci kulturno enakovredni narod z drugimi kulturnimi narodi. Zato je slovenska univerza v Ljubljani naš narodni ponos, naša narodna afirmacija.

Ko letos gledamo nazaj na 20 letni obstoj naše univerze, se moramo čuditi, kako je nastala, kako se je mogla ohraniti in se razvijati ter ob svoji dvajsetletnici lahko celo pozdravlja najvišjo znanstveno institucijo: Akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Naša univerza je zrastle iz tal po mnogih borbah, trudih, znojih in žrtvah. Takoj po ustanovitvi bi jo lahko zadušile že začetne težave. Univerza je bila namreč ustanovljena pod milim nebom. Grški filozof Aristotel je sicer predaval svojim peripatetikom pod milim nebom sprehajaje se v stebenjico in vrtnih nasadih. Današnji profesorji pa tega ne morejo več. Zato si je univerza morala najeti prostore, ker ni imela niti enega svojega prostora in še tudi danes nima niti enega svojega prostora in še tudi danes nima niti ene popolnoma s svojimi, t. j. državnimi sredstvi dovršene stavbe. Najeti prostori pa so neprimerni, nekateri celo slabi, mračni, nehygienični, n. pr. medicinski z mrtvašnico in kletnimi prostori ali kemični institut v naravnost zdravju škodljivih kletih realnega poslojja. Razmeroma najboljši so še prostori v Deželnem dvorcu, dasi so pretesni in ne pripravljeni za šolske namene. — To poslojje, ki je last banovine, nosi ponosni napis Universitas Alexandrina, ker so tu poleg učnih prostorov tudi vsi univerzitetni uradi.

Univerza se je v prvem desetletju trudila, da bi dobila svoje moderno univerzitetno poslojje. Našel se je tudi idealen prostor, Cekinov grad z obsežnim zemljiščem tam pod zelenim šišenskim vrhom. Priredil bi se grad za urade in druge prostore, po travniku pa bi se razvrstili paviljoni za fakultete in institute. Naš profesor arhitekt Plečnik je naredil že lep načrt za zidavo in park. V načrtu imenovani Univerzitetni dvored bi se stekal v sredino Tivolija. V trikratnih poračunskih letih stavljeni predlogi za odkup zemljišča so bili odbiti.

Ta načrt se ni mogel izvesti, ker so univerzo od drugega leta njenega obstoja dalje začeli ogrožati napadi na posamezne fakultete ali oddelke. V petih letih prvega desetletja so bile v nevarnosti trikrat posamezne fakultete, enkrat celo vsa univerza, enkrat so bile črtane nekatere profesure in

plače, da bi se tako univerza polagoma demonstirala. V drugem desetletju je bila samo enkrat taka nevarnost, leta 1933, ko so hoteli ukiniti medicinsko fakulteto, tehnično fakulteto pa ločiti od univerze in jo degradirati na stopnje visoke šole, kakor so to nameravali storiti z nehistoričnimi fakultetami vseh treh jugoslovanskih univerz.

Zaradi tega neprestanega boja za obstoj v prvem desetletju univerza ni mogla dobiti kreditov za zidanje svojih poslojij. Od začetka drugega desetletja se je s težkim srcem ločila od idealnega načrta s Cekinovim gradom in nastopila novo pot, da bi dobila svoje univerzitetne stavbe. Začela je najprej misliti na poslojje vseučiliške knjižnice, za katero je mestna občina ljubljanska z županom dr. Pucem podarila stavbišče. Prvi kredit za knjižnico je odobril l. 1930-31 prosvetni minister g. Boža Maksimovič s finančnim ministrom g. dr. Švrljgom ob podpori g. ministra dr. Korošca. Z zidanjem pa se ni moglo hitro začeti in 31. avgusta 1931 so bili črtani vsi investicijski krediti. Tako so bili do leta 1934 vsi mnogovrstni napori za kredit brez uspeha. V tem letu je univerza zopet naredila predlog za knjižnični kredit. Kljub velikim in obsežnim naporom, kljub podpori banovine z banom g. dr. Marušičem, kljub nabiranju knjižničnih kamnov »Akademske akcije« kredit ni bil odobren. Sele Stojadinović-Korošec-Spahoča vlada je odobrila na posredovanje notranjega ministra g. dr. Korošca kredit za knjižnico v dvanajstih letih od 1. avgusta 1935 do 31. marca 1936. In dne 5. oktobra 1936 je ban g. dr. Natlačen, ki je energično pospešil vse formalnosti za zidanje, končno zadal kot prvi lopato za izkopavanje knjižničnih temeljev. Leta 1938 je postala licejska ali študijska knjižnica že vseučiliška in v jeseni 1940 se bo, kakor upamo, vselila v svoj knjižnični tempelj.

H koncu drugega desetletja je dala Stojadinoviča in potem Cvetkovičeva vlada tudi kredite za kemični in strojni, prirodoslovni, mineraloški, anatomski institut ter za Akademsko menzo. Strojni in kemični institut sta v surovem stanju že dozidana, druge stavbe se bodo začele zidati, ko bo ta kredit odprt. V cellem je dobila univerza v zadnjih štirih letih za zgradbe okrog 50 milijonov din, prvih 16 let pa okrog pol milijona dinarjev.

Univerza še upa dobiti kredite za aerodinamični in hidrotehnični institut, za glavno tehnično poslojje za elektrotehnični institut. Medicinska fakulteta, ki je začasno omejena na dva letnika, pa pripravljajo svoje spopolnitev in načrte za zgradbe svojih institutov.

Inter arma silent Musae. Ne da se tajiti, da so ponavljajoči se napadi na univerzo ovirali delo. Pri vseh teh nevarnostih je imela univerza obilo sitnosti in težav z odbijanjem teh napadov. Vršile so se seje, intervencije, javni shodi, pisale in pošiljale so se spomenice, delali manifesti, pozivale

Likvidacija ideoloških pogledov prejšnje politike:

Značilna izjava odposlanca dr. Mačka Hrvata ministra dr. Šteta in Srba ministra inž. Besliča

Nato se je dvignil finančni minister dr. Juraj Šteta, ki so ga prisotni burno pozdravili. Izvajal je: V imenu vseh hrvatskih ministrov in podpredsednika vlade ter voditelja hrvatskega naroda dr. Vladka Mačka mi je čast pozdraviti g. rektorja, gg. ministre, cerkvene kneze in vso gospodo. Mi, ki smo študirali na domačih univerzah, vemo, kaj pomeni najvišji znanstveni zavod za razvoj narodne kulture. Že kot mlad dečko sem gojil ambicije, da dobi zagrebško vseučilišče vse ono, kar potrebuje. Zato prav dobro razumem g. rektorja, ki je v svojem govoru izrazil željo, da bi tudi univerza v Ljubljani dobila vse, kar ji je potrebno za neovirano in plodno delovanje. (Vihar no odobravanje). Hrvatski narod ne bo nikdar stal na poti temu, da slovenski narod popolnoma izgradi svojo univerzo (navdušeno pritrdjevanje). Slovensko vseučilišče naj bo stebel vseh naporov in prizadevanj, ki naj ohranijo slovensko narodno individualnost (pri teh besedah je izbruhnil v dvorani dolgotrajen aplavz).

Lepo je dejanje ljubljanske univerze, da je poklonila svoje najvišje odlikovanje zaslužnemu sinu slovenskega naroda dr. Antonu Korošcu. Kadar narod odreja temelje in pogoje svojega dela in življenja, je nezmotljiv. Prav tako se ne more zmotiti narod takrat, kadar ocenjuje delo svojih moči. Iz vsega srca čestitam slovenski univerzi k njenemu jubileju in obenem vsemu slovenskemu narodu, o katerem sem trdno prepričan, da bo znal ohraniti svojo narodno individualnost.

Govor dr. Šteta je sprostil v dvorani viharje odobravanja.

Prav tako je bil spremljan z navdušenim pritrdjevanjem pozdrav ministra inž. Besliča, ki je naj-

Dr. Korošec izraža priznanje vseučiliškim profesorjem

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospodje ministri, gospod ban, gospodje: rektor, dekanji, profesorji, gospe in gospodje!

Ko so mi prijatelji naznanili, da sem tudi jaz določen za govornika na današnjem slavnostnem zborovanju, so mi izrazili željo, naj v svojem govoru povem stvari, katere so v zvezi z ustanovitvijo slovenske univerze v Ljubljani in katerih ni ne v knjigah, ne v časnikih.

In ko sem pregledoval zadnje dni literaturo o slovenski univerzi in primerjal podatke s svojimi spomini, moram povedati, da je vestni historiograf naše univerze gosp. prof. dr. Janko Polec v svojih spisih vse in še več povedal, nego mi pravijo moji spomini.

Odkar smo se v Jugoslaviji potegovali za ustanovitev slovenske univerze, nismo nikjer naleteli ne principielno, ne taktično na noben odpor, ne na najvišjem mestu, ne v vladi in ne pri strankah. Bilo je navdušenje različnih stopenj, a odpora ni bilo.

Tako je prišlo do zgodovinske seje ministrskega sveta dne 2. julija 1919 leta, na kateri je bil sprejet zakonski predlog g. ministra prosvete Ljube Davidoviča, da se ustanovi slovenska univerza v Ljubljani.

so se vse kulturne organizacije, pozival se je ves slovenski narod na obrambo univerze. S pomočjo slovenskih zastopnikov v vladi in parlamentu, zlasti ministrov in poslancev, prijateljev g. dr. Korošca in z njegovim osebnim vplivom so se nevarnosti odbile, poleglo so se razburkani valovi in naša Alma mater je delala krepko dalje.

Rasli so naši provizorični instituti, se množile njih zbirke in polnile seminarske knjižnice. Pri vedno premalih državnih dotacijah so profesorji skrbeli z osebnimi zvezami, da so dobivali knjige, publikacije, zbirke in privatne podpore za svoje institute. Niso se strasili niti fizičnega dela, da so organizirali svoje zavode, ki so pri vsej svoji skromnosti obdobjanja vredni, ker so se v tako kratkem času in v tako neugodnih razmerah mogli povzpeti do take višine.

Profesorji so v teh dvajsetih letih izvršili tudi veliko znanstveno delo z izdajo znanstvenih knjig, učbenikov, publikacij v domačih in tujih revijah. Naše fakultete so dobile ugled tudi na tujih univerzah.

Akademska mladina, ki je izšla z naše univerze, se sme s častjo pokazati tudi na tujih univerzah in dela čast svojim profesorjem ter svoji znanstveni ambiciji. Univerza je tudi vzgojila celo vrsto mladih znanstvenikov, ki se z uspehom uveljavljajo v našem znanstvenem svetu.

Zato končuje univerza svojo dvajsetletnico kljub vsem težavam s pozitivnim rezultatom in zre za zaupanjem in pogumom v tretje desetletje. Naša jugoslovanska država je lahko zadovoljna z našo univerzo. Slovenski narod pa, ki se zaveda, kolikšnega pomena je za narodno kulturno življenje domača univerza, je lahko ponosen na svojo ljubljeno, univerzo kralja Aleksandra I. v Ljubljani.

Ban dr. Natlačen čestita

K prazniku dvajsetletnega jubileja izrekam univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani najlepše čestitke najprej v imenu in po naročilu predsednika ministrskega sveta gosp. Dragiša Cvetkoviča. Sporočam obenem vsem, ki ste se zbrali na tem svečanem zborovanju, njegove lepe pozdrave.

Dodajem tem čestitkam tudi iskrene jubilejne in prisrčne veselja prebivalstva banovine, ki ji imam čast načelovati, kakor tudi vsega slovenskega naroda, ki je pred dvajsetimi leti sprejel z največjim navdušenjem in zadoščenjem vest o ustanovitvi slovenske univerze v Ljubljani, ki je s skrbjo in ljubeznijo spremljal vseh dvajset let njene napore, njeno delo in njeno rast in ki zre danes s hvaležnostjo in ponosom na svoj najvišji vzgojni, učni in znanstveni zavod, izražajoč vročo željo in prosojo Boga, da bi se naša slovenska univerza razvila čimprej do popolnosti in da bi zvesta vsikdar slovenskim tradicijam rastla in uspevala v korist in ponos naroda slovenskega in države Jugoslavije vse do tlej, dokler bo po teh lepih slovenskih krajih živel človeški rod.

Poročilo o univerzitetnem zakonu. Ustanavlja se univerza v Ljubljani s petimi fakultetami, toda medicinska samo za prvi dve leti.

Ustanoviti medicinske fakultete se protivi g. Krulj iz razloga, ker se ustanavlja istočasno fakulteta v Beogradu. Ostali vsi glasujejo za predlog ministra prosvete.

Ta zapisnik sem dobil v tajnem arhivu ministrskega predsedništva.

Največje važnosti je bilo, da je bil g. minister prosvete Davidovič z vsem srcem za našo univerzo in da mi je bil tudi predsednik skupščine g. dr. Drag. Pavlovič naklonjen.

Zato je šlo vse tako hitro in lahko. Dne 2. julija je bil zakonski predlog sprejet v ministrskem svetu, a dne 16. julija v zadnjem branju definitivno v Narodnem predstavništvu, 23. julija pa podpisan od regenta Aleksandra in vsega ministrskega sveta.

To je bil zgodovinski del mojega govora. Sedaj je treba izgovoriti slavnostni del.

Pri Begunjah na Gorenjskem leži v smeri proti Begunjski čudovita, lepa dolina Draga. Ako krenete s ceste in se sprehajate po zelenih livadah in tratah ob cesti, opazite tako rekoč pri vsakem koraku, kako curkajo iz zemlje srebrnobeli travniki čiste žive vode in hite, kakor da bi se jim bogve kam mudilo v bližnji potok ob cesti.

To vse vre, skaklja, teče, hiti, to je živo življenje vode, polno tajnosti in mladosti.

Alma Mater Universitas Alexandrina Labacensis — Slovenska univerza! — to je tvoja slika, slika tvoje delavnosti, tvoje mladosti, Tvoje čudovite, bogate rodovitnosti.

Odkar nam je Jugoslavija tebe položila v slovensko narode, si postala naša slovita, velika in bajna dolina Draga. Odprlo se nam je sto in sto in zopet sto izvirov, iz katerih nam prideka znanost, umetnost, tehnika, arhitektika in tako dalje, in tako dalje in vse to teče in hiti v reko, ki se imenuje slovenska kultura.

A to je samo to, kar vidimo. Toda, ako bi obiskovali predavalnice, seminarje, laboratorije po naših univerzitetnih poslojijih, potem bi videli in čuli še mnogo večji del onega, kar se imenuje kultura, ki jo sadijo častivredni in veleni profesorji v srca in duše naše sprejemljive mladine.

Gospodje profesorji, ki ste življenje in duša naše univerze, bodite prepričani, da vam danes ob priliki 20 letnice naše univerze ves slovenski narod izraža svoje občudovanje, priznanje in globoko zahvalo.

Slovenska univerza naj živi, raste in cveti!

Pozdravi zastopnikov zagrebške in belgrajske univerze

Besedo je povzel rektor zagrebške univerze dr. Andrija Zivković, ki je izrekel čestitke v imenu zagrebškega vseučilišča. Hrvatsko vseučilišče v Zagrebu je najstarejša znanstvena ustanova v naši državi in je z iskrenim veseljem dočakala ta jubilej svoje posestrime — ljubljanske univerze, jubilej, ki pomeni velik praznik slovenskega naroda. Skozi 60 let svojega obstoja je zagrebška univerza nudila tudi Slovincem možnost študiranja in jo nudi tudi še danes. Znanstveni uspehi slovenske univerze v 20 letih njenega obstoja pa so tako lepi, da jo zagrebška univerza lahko po pravici zavida. Hrvatsko vseučilišče želi, da ostane ljubljanska univerza še naprej žarišče za vzpon in napredek slovenskega naroda v vseh smereh njegovega razvoja. V znak priznanja je nato rektor dr. Zivković izročil dr. Slaviču dragoceno listino — povelja iz leta 1884 in lepo spominsko medaljo.

Zatem je spregovoril zastopnik belgrajske univerze prof. dr. Miodrag Ibrovac, ki je izrekel čestitke v imenu rektorja, profesorjev in študentov belgrajske univerze. Dvajset let ne pomeni v življenju znanstvenega zavoda mnogo, toda napredek slovenske univerze je bil v tej dobi tako viden, da se lahko z njim ponaša. Slovenski narod je v najtežjih časih brez svoje države in brez svoje univerze ustvaril tako lepo kulturo, da jo lahko vsi zavajajo. Vsa iskrena Srb s spoštovanjem misli na Jerneja Kopitarja, ki je odkril Srbom Vuka Karadžića in bil eden od tvorcev gibanja za srbski narodni jezik. Belgrajska univerza želi, da bi bilo njeno sodelovanje z ljubljansko univerzo v bodočnosti čim širše in globlje.

Za tem je izrekel čestitke univerzi predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. Nachtigal, ki je v svojem govoru posebno poudaril poslanstvo slovenske univerze na našem ozemlju, kjer se stikajo tri evropske kulturne sile.

V imenu mesta Ljubljane in v imenu vseh slovenskih občin je v lepih besedah čestital še univerzi ljubljanski župan dr. Jure Adlešič.

S tem so bili pozdravi in čestitke zastopnikov končani. Rektor dr. Slavič je nato sporočil, da je univerza prejela v teh dneh toliko pismenih in brzojavnih čestitk in pozdravov iz vseh krajev, da jih ni mogoče v kratkem času naštet. Prečital je le brzojavko bivšega prosvetnega ministra Magaraševića, ki je pred letom dni dal predlog, da se v Ljubljani ustanovi Akademija znanosti in umetnosti.

Kot zadnji govornik je nastopil profesor in akademik dr. Janko Polec, ki je doslej že v številnih razpravah in v Zborniku obdelal borbo in prizadevanje Slovencev za slovensko univerzo. G. profesor je v daljših, toda zgoščenih in dokumentarno podprtih izjavah povzel zborovalce skozi zgodovino bojev za univerzo, ki so bili kronani pred 20 leti z uspehom. Njegova zanimiva izjava, za katere je žel zasluženo odobravanje, bomo objavili v prihodnjih številkah.

Za zaključek zborovanja je akademski pevski zbor na balkonu pod vodstvom svojega dirigenta Franceta Marolta zapel Adamičovo: Zdravico.

Med živahnimi ovacijami občinstva so nato častni gostje in drugi odličniki odšli iz dvorane.

Ob 1 popoldne je priredil ban dr. Natlačen v prostorih banskega dvorca intimno kosilo častnim gostom in odličnim zastopnikom. Zvečer pa je najmlajši častni doktor slovenske univerze, predsednik senata dr. Korošec priredil večerjo v srebrni dvorani hotela »Union« na čast članom akademskega senata in profesorjem juridične fakultete.

Od tu in tam

Draginja je po vsej državi sprožila val akcij za povišanje plač in med, zlasti pa med delavstvom. Tako so postavili zahtevo, da se jim za 40% povečajo mezde delavci v državnih tovarnah »Jugočelika«. Njihovo odposlanstvo je obiskalo ministra za gozdove in rudnike dr. Džafferja Kulenovića ter ministra brez portfelja dr. Bariša Smoljana. Oba ministra sta obljubila, da se bosta za njihove upravičene zahteve zavzela. Ban donavske banovine pa je že izdal uredbu, s katero je določil, da se minimalne mezde za nekvalificirane delavce nad 18 let starosti v krajih nad 5000 prebivalcev povišajo za 0.50 na uro na 3 dinarje. Za delavce pod 18 leti pa velja mezda 2.50 dinarjev. Prav enako mezdo dobe trgovski nameščenci v krajih pod 5000 prebivalcev. Za kvalificirane delavce pa mezde ne smejo biti v nobenem primeru manjše kakor mezde nekvalificiranih nad 18 let starosti. Uredba, ki jo je ban donavske banovine podpisal, stopi v veljavo po dveh mesecih.

Odbor za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije v Belgradu pripravljajo nekaj časa posebno uredbo za kontroliranje cen vsem življenjskim potrebščinam. Pokazalo se je namreč za potrebno, da dobi nedavna uredba za pobijanje draginje dopolnilo, kajti po dosedanjih določilih ni bilo mogoče zavreti ali pa preprečiti brezvestne špekulacije. V odboru sodelujejo zastopniki vseh gospodarskih ministrstev in zastopnik hrvaškega bana. Minister dr. Budisavljević je naročil, da se mora delo za izdelavo uredbe hitro končati in zato je treba pričakovati, da bo tudi kmalu objavljena.

Večje posojilo namerava najeti banovina za izvedbo številnih in nujno potrebnih javnih del in investicij. Kolikšna bo vsota odnosno višina posojila še ni določeno, ker čakajo v Zagrebu na uredbo, s katero se bo določil obseg finančne razmejnitve med državo in banovino Hrvatsko. Posojilo bo banovina skušala najeti na domačem tržišču. Le v primeru, če bi domače tržišče tega ne zmoglo, se bi banovina Hrvatska obrnila za posojilo na tujina. V prvi vrsti skušajo Hrvatje na ta način dobiti denar, da bi izvršili velika javna dela in tako zaposlili več deset tisoč brezposelnega delavstva v najbolj revnih krajih.

Trgovinska pogajanja med našo državo in Anglijo in Francijo bodo, kakor kaže, prihodnji teden končana. S Francijo je bilo do sedaj urejeno vprašanje plačevanja. Naša država bo z devizami plačevala le 30% francoskega uvoza, vse ostale devize pa bo porabila za odplačevanje naših dolgov v Franciji. Verjetno pa je, da bo prišla v Belgrad še ena angleška trgovinska delegacija, ki se bo pogajala za popolnoma novo trgovinsko pogodbo in da bo uredila novo izmenjavo blaga ter nov način plačevanja. Sploh dela vprašanje plačevanja v trgovini s tema dvema državama največje preglavice, kajti Anglija in Francija sta državi, ki dosledno forsirata trgovino s protimi devizami.

Nad deset tisoč kubičnih metrov drv je odplavila reka Donava v bližini Bačke Palanke v Vojvodini. Zadnje dni narašča Donava izredno hitro. Na več krajih je dosegla že po pet metrov nad normalo in se je tudi že razlila iz struge. Pri Bački Palanki pa je bilo blizu obrežja zloženih nad deset tisoč kubičnih metrov drv. Voda je vse to odplavila in ovirala plovbo. Nekemu tovarnemu parkniku se je pripetilo, da se je poleno zataknilo med lopatice kolesa in mu jih več polomilo.

Razstavo nemških knjig v Belgradu obiskuje vsak dan ogromno ljudi. Posebne pozornosti so deležni oddelki, v katerih so razstavljena dela jugoslovanskih učenjakov, ki so delovali v prejšnjem stoletju v avstrijskih in nemških krajih. Prav tako so razstavljene originalne južnoslovanskih knjig, ki so bile tiskane v Nemčiji. Tudi oddelki starih rokopisov, kjer so razstavljena pisma slavni nemških pesnikov in zgodovinarjev v dopisovanju z Vukom Karadžićem, Kopitarjem in drugimi. Pojavila se je celo zamisel, naj bi Nemčija priredila v Belgradu še novo razstavo, ki bi obsegala zgolj stare rokopise in listine, ki se nanašajo na južnoslovansko zgodovino. Mnogo takih zgodovinskih dokumentov je raztresenih po nemških muzejih in knjižnicah in naši znanstveniki morajo polovati v te kraje, če bi radi dobili dokumente v roke. Tako bi pa vsi imeli priliko doma, da bi preučili vse dokumente naše stare zgodovine.

Uprava državnih monopolov je sklenila, da bo za prihodnje leto dovolila večjo sadnjo tobaka in sicer za okrog pol milijarde stebel več. Največji delež bo seveda imela Južna Srbija, kjer uspeva največ tobaka in je tudi povprečno najboljše kakovosti. Banovina Hrvatska, v katero spada Hercegovina s svojim izredno dobrim tobakom, bo smela prihodnje leto nasaditi 246 milijonov stebel. Verjetno je, da je monopolna uprava dovolila povečano sadnjo prav zato, ker je postalo povpraševanje po tobaku v sedanjih časih mnogo večje, zraven pa bodo večji dohodki deležni kraji, ki z rednimi izjemami nimajo nobenih drugih dohodkov kakor od tobaka.

Rekordno slab uspeh so zabeležili na gimnaziji v Veliki Kikindi. Po prvih treh mesecih šole se je pokazalo, da ima nad devetdeset odstotkov dijakov po eno ali več slabih ocen. Kaj takega se na gimnaziji še ni nikdar dogodilo. Vodstvo je zaradi tega izdalo posebno stroge ukrepe in z njimi omejilo svobodno gibanje dijakov na najmanjšo mero. Ravnatelj je namreč prepovedal dijakom obiskovanje vseh prireditelj, tudi sokolskih, prav tako obisk gledališča, kinematografov in končno tudi sprehajanje po mestnih ulicah po šesti uri zvečer.

Sijaj »čarovniške« sile na raznih »čarovnikih«, ki ugajajojo stvari, ki jih drugi ne vedo, je ugonobil znani Bengali, katerega so v Zagrebu povabili, naj jim pomaga razsvetliti tajinstven umor trgovca Vukelića, kateri je bil pred osmimi dnevi izginil brez sledu. Splošno prevladuje prepričanje, da je postal Vukelić žrtev agentov »črne borze«, kajti nosil je pri sebi nad 60.000 dinarjev gotovine in za okrog 300.000 dinarjev vrednostnih papirjev. Policija je brez uspeha preiskovala na vse strani, vendar pa niti najmanjši sledi ni našla za zločin. Sorodniki Vukelićevi so mnenja, da so zločinci svojo žrtev ubili, oropali in nato truplo vrgli v Savo. Zato se je Vukelićev brat obrnil na Bengali in ga prosil, naj mu pove, kje je njegov brat. Bengali je odgovoril, da Vukelić še živi. Naslednjega dne pa se je Bengali v spremstvu detektivov in Vukelićevega brata podal k Savi in začel v »zamaknjenju« govoriti, da je bil Vukelić ubit in da so bili zločinci štiri. Ko so mu pa rekli, naj pove odnosno pokaže, kje se je zločin odigral, je Bengali je »čarovnija« odpovedala. Za Bengali je bila to zelo slaba reklama.

Koroške novice

V Atenah je umrl

italijanski poslanik princ Livio Borghese, ki je vsako leto preživel svoje počitnice v Logavci ob Vrbskem jezeru v svoji vili »Cap Worth«. To vilo mu je podarila koroška deželna vlada za zasluge, ki si jih je pridobil za časa plebiscita kot predsednik italijanske delegacije v mednarodni plebiscitni komisiji.

Posnemamo po »Koroškem Slovcu«.

Izpred Humberka. Kdor dalje časa ni hodil po »Humberških ridah« in pride danes k nam, se bo pač čudil, koliko se je tu predelalo. V teku dveh let se je ta cesta tako preuredila in razširila, da res ne bo več čutili hudega h klancu. V nekaterih krajih je celo do 16 metrov široka. Dela so sedaj končana in v igredi bo asfaltirana, ker so izginili tudi ti isti mnogi ovinki med Humberkom in Zihpoljmi. — Lepo se je uredila nadalje tudi cesta med Kožentavro in Goričami pri Voigtovem posestvu. — Pred vojno je začel tam graditi Voigt lepo in veliko hišo, takorekoč grajščino zase, a v sled vojne leta 1914 je bilo isto delo ustavljeno ter je ostalo napol izdelano celih 25 let. Pred kratkim je kupila dotično posestvo organizacija NSV. Zdaj se delo z vso naglico nadaljuje, tako da bo v igredi že končano. Stavba bo služila v prvi vrsti materam z novorojenčki.

Iz Rožar: V Svečah so epremili k zadnjemu počitku upokojenega cestarja Tomeja Fanturja. Rajni je bil zelo marljiv, veren in svojemu narodu zvest. — V Logavci je umrla posestnica Terezija Krenos, ki je dolgo trpela na živčni bolezni in si jekala zdravlja v Celovcu in Gradcu. — Logavešan Andrej Kusternik se je poročil z bivšo dolgoletno cerkveno pevko Lejo Anderwald, Foltej Schwager pa z Ano Kabi.

Iz Podjuna: Šmihelski dekan č. g. Vintar so nevarno oboleli. Šmihelski župljani so zelo v skrbeh za svojega priljubljenega dušnega pastirja in mu želijo skorajšnje okrevanje. — V Breški vasi je umrla dvajsetletna Čikova Tina. Čikova družina je s smrtjo pridne hčere hudo prizadeta, ker je bila Tina materi močna opora. — Jaka Čajčan, p. d. Sotorjev v Breški vasi, se je poročil z gđ. Justino Krofovo v Ponikvi. Nevesta je bila v službi v znani Serčerjevi gostilni. — V Železni Kapli so 10. decembra ob veliki udeležbi pokopali 63letno Vrbnikovo mater Ano Piskernik iz Lobnika. Rajnica je kot vzorna mati podarila osmim otrokom življenje, od katerih je eden umrl, vse druge pa je spravila do boljšega kruha. Eden njenih sinov je bančni podravnatelj v Kranju, hčerka Angela je doktorica in profesorica v Ljubljani, druga hčerka pa je učiteljica na Rudi.

Prosvetne prireditve: 23. dec. predpoldne bo voditeljski tečaj Slov. Prosvetne Zveze v Celovcu. Udeležijo se ga vsi društveni vodje in tajniki. Popoldne se vrši istotam redni občni zbor S. P. Z. — Svoje občne zборе so prijavila tudi sledeča društva: Vograče, Zvabec, Glinje, Pliberk, St. Vid in Sveče.

Ljubljana od sobote čez nedeljo

Ljubljana, 16. decembra.

V soboto zvečer je nastala v zraku vremenska revolucija. Razne vetrovne struje so valovile na vse smeri tako, da je nastal pravecni vrtilinec. Od severovzhoda je zavel močan snežni val, ki je prinesel v naše kraje mnogo snega. Ze proti večeru v soboto je začelo snežiti in snežilo je celo noč do ranih jutranjih ur. Snega je padlo v Ljubljani in okolici do 20 cm. Ta sneg je bil moker in težak.

Snežne ovire — Prekinjen telefon

Mokri in težki sneg je povzročil v javnem prometu in na javnih prometnih napravah precej škode in je oviral zlasti železniški promet. Po drugih krajih proti vzhodu so vladali hudi snežni viharji. Ponekod so bili veliki zameti. Nekateri mednarodni vlaki so prihajali v Ljubljano z velikimi zamudami, lokalni le z malenkostnimi. Tudi v Gorenji Italiji so divjali hudi snežni viharji. Na Krasu je besnela silna burja. V naših krajih so bili močni snežni meteži po Gorenjskem, Notranjskem in na Kočevskem. Po mnogih krajih je padlo do 50 cm novega snega.

Kakor omenjeno, so imeli mnogi mednarodni vlaki znatne zamude. Tako je prispel sobotni Simphon-ekspres iz Italije v Ljubljano s 105 minutno zamudo. Belgrajski brzec, ki prihaja ob 9.23 v Ljubljano, je zaznamoval 70 minut zakasnitve, OSE 77 minut. Dunajski brzovlak proti Trstu je imel eno uro zamude. Lokalni potniški vlaki so splošno vozili v redu. Na železnih v Sloveniji drugače ni bilo javljenih drugih prometnih ovir.

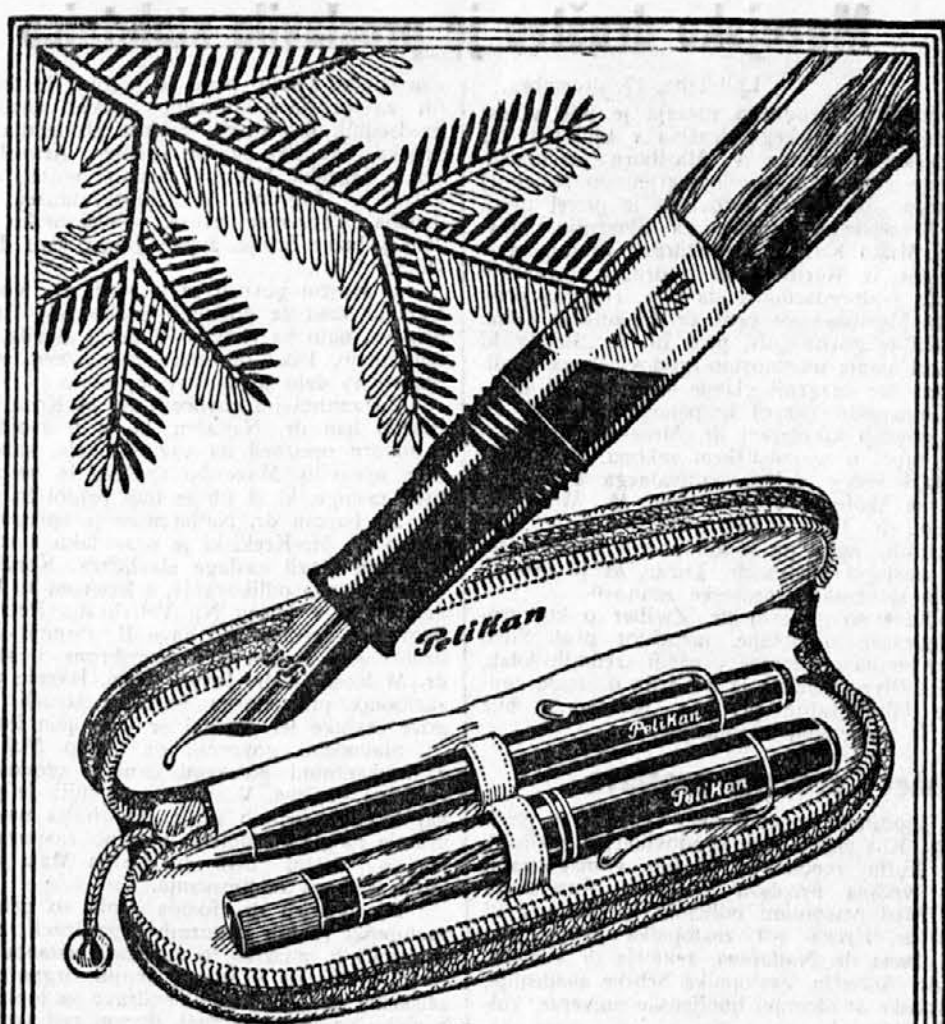
Sneg je napravil delno škodo na brzojavnih in telefonskih napravah. Na mnogih krajih je sneg zlasti poškoval brzojavne žice. Medkrajevne telefonske proge so davi bile še nepokvarjene in so v redu funkcionirale, tako proge proti Zagrebu, Celju in Mariboru ter Trstu. Na Gorenjskem so bile delne telefonske poškočene. Lokalni telefonski promet je bil tu in tam pokvarjen. Terenski sekciji za telefon in brzojav je bilo dopoldne prijavljeno, da telefon pri 150 naročnikih ne funkcionira.

Gasilska vaja proti bombnim napadom

Danes od 14 do 17 je bil splošen pregled vseh naprav in organizacij, določenih za obrambo in zaščito mesta proti bombnim in plinskim napadom iz zraka v primeru vojne. Najprej je bil pregled vseh obrambnih ekip, tako gasilske, sanitetske in tehnične. Pregledu so prisostvovali artilerijski brigadni general Janež, mestni župan dr. Jure Adlešič, zastopnik policijske uprave in načelniki posameznih obrambnih odborov. Pregledali so ekipe, da-li so primerno opremljene in pripravljene za obrambo in zaščito mesta proti plinskim in bombnim napadom iz zraka. Del ekipe mestnih uslužbencev je imel vaje s plinskimi maskami na vojaškem strelišču. Pod vodstvom poveljnika poklicnih gasilcev g. Furlana je bila po pregledu kratka gasilska vaja. Javljeno je bilo, da je Kobariška ulica za Bežigradom zaplajana in da gori neka hiša. Gasilci so naglo odhiteli z brzgalnami in Magirus-levstovo v Kobariško ulico.

Zlata nedelja srednja

Težko je zapisati, da so bili vsi ljubljanski trgovci s prometom na letošnjo zlato nedeljo popolnoma zadovoljni. Dobro so poslovala manufakturne trgovine, konfekcije in trgovine s perilom. V nekatere trgovine je bil prav velik naval. Ljudje so že dopoldne odnašali prav čedne zavoje manufakture in perila. Drugi pa manjše. Tudi popoldne so ljudje v lepem številu hodili v trgovine. Trgovine s čevlji so imele tudi dokaj dober promet, toda zatrjujejo, da je bila zanje Miklavževa nedelja daleko ugodnejša. Trgovine s keksli in

Tvoj dar

Pelikan nalivno pero . . . Din 250—
avtomatski svinčnik Din 70—
oboje skupaj v usnjenem etuiju . . . Din 380—

kanditi so imele srednje posle. Vzrok, da je zlata nedelja bila glede prometa slabša kot Miklavževa, navajajo slabo vreme. Nekateri trgovci celo trdijo, da je bila lanska zlata nedelja za 50 odstotkov boljše kot letošnja. Splošni promet centje takole na 250.000 din. Ob nedeljah je Ljubljana drugače popolnoma mrtva. Ta nedelja je bila po ulicah prav živahna. Ljudje so se ustavljali pred trgovinami in pregledovali izložbe. Mnogi se niso mogli odločiti, kaj bi nakupili za božično drevo. Prodajalci na Kongresnem trgu so še dokaj dobro odrezali. Zivotali pa so »štantarji« v Semeniški ulici, ki prodajajo jaslice, pastirce in druge božične okraske. Tam je vladalo pravcato mrtvilo. »Štantarji« bolj računajo na okolico, ki bo prišla med tednom na trg.

V zelenje se je ognil Kongresni trg

Kakor vsako leto tako se je tudi letos Kongresni trg v predbožičnih dneh ognil v zelenje. Stara navada, da mora biti o božičnih praznikih v vsaki meščanski hiši na mizi lepo razsvetljeno in okrašeno božično drevesce, zelena smrečica, še vedno velja. Nekaj časa so nekateri poskušali, da bi širjenje te navade nekoliko omejili, pa se ni dalo. Na vse zadnje pa so le odnehal, ker so uvideli, da že ukoreninjene navade ne bo mogoče zatreti, posebno še, ker se je še vedno držala druga navada, res prav naša, domača: jaslice.

Tudi letos na smrekovem predbožičnem trgu vlada prav živahno razpoloženje. Dan za dnem prihajajo novi kupci, ki pridno izbirajo in ogledujejo, da bi si priskrbeli najlepše drevesce. Drevesce najprej odnese domov, ga postavi na hladno prostora, na podstrešje, kjer ostane do dneva pred božičem. Popoldne pred svetim večerom si člani družine porazdelijo delo. Zenske še počistijo, kar je treba, da bo v domu vse lepo in snažno kakor se za tako velike praznike tudi spodobi. Ta čas pa mlajši prinese mahu, drobnega smrečja, iz stare zaloge vzamejo pastirce in ovčke, potem pa napravijo najprej jaslice. Končno pride na vrsto še božično drevesce. Pri tej reči pa ekora ne gre brez žensk. Zenske roke so za krašenje pripravnejše od moških.

Slavnostni večer v ljubljanski Operi

V ljubljanskem opernem gledališču je bila sredi slavnostna predstava slovenske opere »Gorenjski slavček«. Predstava je bila mišljena kot uvod k današnjemu proslavljanju velikega jubileja, dvajsetletnice slovenske univerze. V gledališču, ki je bilo zasedeno do zadnjega kotička, so bili najodličnejši zastopniki našega javnega življenja.

Točno ob osmih zvečer je vstopil v operno gledališče voditelj slovenskega naroda, predsednik senata dr. Anton Korošec, katerega je spremljal ban dr. Natlačen z gospo. Dr. Korošca je pozdravil rektor dr. Slavč. V častni loži so bili min. dr. Miha Krek ter župan dr. Adlešič z gospo. Ob prvem odmoru je prispel še finančni minister dr. Šutaj, ki je prispel na ljubljanske slovesnosti kot zastopnik podpredsednika vlade dr. V. Matka. V ostalih ložah so bili predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. Nahtigal, prorektor dr. Kušej, izredno številni vseučiliški profesorji, senator in bivši minister dr. Kulovec, preds. Prosvetne zveze dr. Lukman in mnogi drugi.

Slavnostna predstava se je pričela z drzavno himno, ki jo je vsa dvorana poslušala stoje. Nato pa je pred zaveso stopil upravnik Narodnega gledališča g. Oton Zupančič, ki je v svojem jedrnatem, pesniško vznesenem nagovoru oral pomembnost in delo te naše ustanove. Njegov izklesani nagovor je občinstvo sprejelo z velikim navdušenjem. Sledila je odlično uspeša slavnostna predstava

Obvestila

Nagrade hišnim poslom — vlagatelj. Hranilnica draveke banovine, Ljubljana, prej Kranjska hranilnica, bo tudi letos izdala za božič več nagrad po 200 din, 100 din in 50 din hišnim gospodinjstvom poslom (kuharicam, hišnam, elužinkam itd.), ki imajo v imenovani hranilnici vsaj že 6 mesecev vložene svoje prihranke na hranilno knjižico. Ti posli se vabijo, da se do vključno 19. decembra t. l. prijavijo pri blagajni hranilnice (Knafljeva ulica št. 9) med poslovnimi urami od 8 do 12. V izkaz je predložiti hranilno in poseleko knjižico. Kdor teh knjižic ne predloži, ne bo pripučen k zbiranju nagrad. Zrebanje bo v eredo, 20. t. m. popoldne. Gospodinj in gospodarji naj blagovolijo na to opozoriti svoje posle.

Ruski pianist Nikita Magalov bo koncertiral jutri v torek zvečer ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Magalov je odlični pianist, ki mojestrsko obvlada svoj instrument ter izvaja tudi najtežja klavirska dela z izredno preciznostjo. Je odlični interpret in izvajalec klavirskih del. Igral bo Bacha, Scarlatia, Beethovena, Chopina in Muesorgskega. Vstopnice po običajnih koncertnih cenah v knjižarni Glasbene Matice.

Opozarjamo na nocojšnji koncert pevekega društva Tabor v mali Filharmonični dvorani ob 20. Podrobni spored in vstopnice se dobe v knjižarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

18. decembra, ponedeljek: »Antigona«, Red B.
19. decembra, torek: Zaprt.
20. decembra, sredo: »George Dandine«, Red Sreda.

21. decembra, četrtek: Tri komedije, Red Cetrtek.

Opera — Začetek ob 20:

18. decembra, ponedeljek: Zaprt.
19. decembra, torek: Zaprt.
20. decembra, sredo: »Figarova svatba«, Red A.

Za Bežigradom je bila blagoslovljena nova delavska kolonija

Včeraj popoldne ob pol štirih je bila slovesno blagoslovljena za Bežigradom nova delavska kolonija. V to kolonijo se je še vselilo vseh 48 družin, za kolikor je v njej na razpolago stanovanj. Slovesnost je bila v prostorni otroški rajnici, udeležili pa so se člani vseh družin, prav tako pa so prihitali k njej številni mestni svetniki, dalje za socialni odsek na banovini dr. Karlin, bivša ljubljanska poslanca dr. A. Gollia ter P. Masič in številni drugi.

Za začetek slovesnosti je bežigradska šolska mladina zapela priljubljeno pesem, nato pa je spregovoril župan dr. Adlešič, ki je podal pregled smotnega dela in stroškov, ki si jih je bila napravila sedanja občinska uprava v skrbi, da bi izboljšala socialno stanje revnih meščanov. Njegovo poročilo je na prisotne v resnici napravilo najgloblji dojem, saj je jasno pokazalo velika prizadevanja, trud in uspehe sedanje uprave na socialnem polju.

Po županovem govoru je opravil blagoslovne obrede stolni župnik in kanonik dr. Klinar. Fantek in punčka sta nato izrekla županu dr. Adlešiču prisrčno zahvalo ter mu izročila lep šopek. Za stanovalec v novi koloniji se je zahvalil g. Kraljič. Za slovo je šolska mladina spet zapela nekaj pesmi, nato pa je bila slovesnost zaključena. Novi kolonisti pa so doživeli doma prijetno presenečenje: namesto navadne večerje je župan poslal vsaki družini po eno kokoš, zelenko vina, masleno štruco in po eno rožo v lončku.

Muzejsko društvo je proslavilo stoletnico

Ljubljana, 17. decembra.

V čitalnici Narodnega muzeja je bilo večeraj pod okriljem Muzejskega društva v Ljubljani ter Zgodovinskega društva v Mariboru slavnostno zborovanje slovenskih zgodovinarjev ob stoletnici Muzejskega društva. Zborovanje je prišel predsednik Muzejskega društva za Slovenijo, univ. prof. dr. Milko Kos, ki j epozdravil zgodovinarje iz Ljubljane, iz Maribora ter iz drugih slovenskih krajev. Za podpredsednika sta bila izvoljena prof. F. Baš iz Maribora ter prof. dr. Blaznik iz Celja. Slodeli je govor univ. prof. dr. Fr. Steleta, ki je prikazal stanje umetnostno-zgodovinskega študija pri nas ter razgrnil glavne smernice, ki bodo utegnile pospešiti razvoj te panoge pri nas. Za njim je govoril koreferent dr. Mesesnel, ki je izpopolnil misli o spomenišnem zakonu. Prof. Baš je prikazal stanje našega arhivalnega dela. Koreferent je škofjski arhivar prof. M. Miklavčič. Univ. prof. dr. Turk je nato govoril o cistercijskih statutih, nato pa je kot zadnji dopoldanski referent nastopil kustos dr. Ložar, ki je govoril o razvoju slovenske arheološke znanosti.

Popoldne so govorili dr. Zwitter o konceptih slovenske zgodovine, inspektor prof. Silvo Kranjc o potku zgodovine v naših srednjih šolah, dr. Melita Pivec-Stele pa je govorila o stanju zgodovinske bibliografije pri nas. Končno so bile sprejete še pomembne resolucije.

Zvečer: svečana proslava

Po končanem znanstvenem sporedu je predsednik dr. Kos zborovanje zgodovinarjev zaključil. Ob šestih zvečer pa je bila v magistratni dvorani svečana proslava stoletnice Muzejskega društva. Med prisotnimi odličniki je bilo opaziti ministra dr. Kreka kot zastopnika prosvetnega ministra, bana dr. Natlačen, rektorja dr. Slaviča, župana dr. Adlešiča, zastopnika Srbske akademije, jugoslovanske akademije, ljubljanske univerze, kulturnih društev itd.

Svečanost je pričel dr. Kos, ki je poslal v imenu zborovalcev najprej pozdravni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. ter Nj. kr. Vis. knezu

namestniku Pavlu. Nato je prebral čestitke, ki so jih za proslavo stoletnice poslali društvu min. predsednik Cvetkovič, Srbska akademija, Matica Srpska, Skopsko naučno društvo, Arheološki muzej v Zagrebu, Hrvatski narodni muzej, Zemaljski muzej v Zagrebu, Varaždinski muzej, Leonova družba, Prosvetna zveza, Profesorsko društvo, Muzej Južne Srbije, župan Juvan, škof dr. Tomažič in drugi.

V svojem govoru se je prof. dr. Kos najprej spomnil vseh že pokojnih sodelavcev Muzejskega društva, nato pa je navedel nekaj števil, ki jasno izpričujejo, kako ogromno znanstveno, zlasti publicistično delo je društvo opravilo.

Za zanimivim govorom dr. M. Kosa je povzel besedo ban dr. Natlačen, ki je v svojem lepem nagovoru opozoril na važnost dela, kakor ga je bilo opravilo Muzejsko društvo in na neprecenljive zasluge, ki si jih je bilo pridobilo.

Za banom dr. Natlačenom je spregovoril minister dr. M. Krek, ki je prav tako z vznesenimi besedami slavil zasluge slavljence. Končno pa je podelil visoka odlikovanja, s katerimi so kraljevski namestniki v imenu Nj. Vel. kralja Petra II. odlikovali z redom sv. Save II. stopnje Muzejsko društvo, z redom Jugoslov. krone 3. stopnje pa dr. M. Kosa in dr. Josipa Mala. Hkratu pa je kot zastopnik prosvetnega ministra izročil tudi njegove čestitke ter čestil še v svojem imenu.

Slavnostni govornik dr. Josip Mal je nato z markantnimi potezami označil zgodovino Muzejskega društva. V svojih izjavah je podal nekaj izredno tehtnih misli, ki so na navzoče pravilne najgloblji dojem. Spretno zasnovani in temeljito izdelani govor dr. Josipa Mala je bil deležen velikega odobravanja.

Po govoru dr. Josipa Mala so pristopili še zastopniki raznih kulturnih organizacij, zastopniki podeželskih muzejev in sorodnih ustanov ter društ. Izrekli so v imenu svojih organizacij Muzejskemu društvu svoje pozdrave in tople čestitke. S točko pa je bil izčrpan dnevni red svečane proslave. Muzejsko društvo je na svoj jubilej in na svoje delo v resnici lahko ponosno pred vso jugoslovansko javnostjo.

Mariborski drobiž

Zlata nedelja — tradicionalna trgovska nedelja, je bila danes. V Mariboru so se pojavile množice kupcev z dežele, da se založijo z božičnimi darili. Odprte so bile vse mariborske trgovine ves dan, kar je dalo mestu posebno živahno nedeljsko sliko. Poleg deželanov so kupovali danes tudi tisti, ki ob delavnikih nimajo časa za takšne poti. Zato je bilo po trgovinah in pred izlozhami ves dan živahno življenje, pa tudi kupčija ni bila slaba. V mnogih strokah je celo presegala pričakovanje trgovcev, v drugih pa je bila spet slabša, kakor druga leta.

Neprilike bolgarskih delavcev. Danes dopoldne je prispela v Maribor iz Nemčije skupina 90 bolgarskih delavcev, ki so bili zaposleni pri delih na novih železniških progah, katere gradijo za znane Göringove veletovarne pri Linzu. V poletju so jih spravili nemški agenti iz Bolgarije po Donavi v Linz, sedaj pa se vračajo nazaj domov. Njihov povratek pa je kaj žalosten. Delavci niso vedeli, da ne smejo vzeti iz Nemčije s seboj več kakor 10 srebrnih mark, pa so imeli pri sebi vse svoje prihranke, ki pa pri nobenem niso znašali več kakor 50 mark v papirju. Vse to so jim nemški cariniki na meji zaplenili, pustili so jim samo nekaj srebrnega denarja. Tako so prišli v Maribor tako rekoč brez sredstev ter ne bi mogli nadaljevati poti v domovino, da jim naše obmejne oblasti niso šle na roko ter jim omogočile ugodnosti pri vožnji skozi našo državo. Bolgarski delavci pravijo, da so zelo slabo zaslužili, delali so prav za prav samo za hrano. Nekateri so morali v Nemčiji prodati svoje zimske suknje, da so dobili potreben denar za povratek.

Nesrečna smrt zmedenega starčka. Pri Sv. Duhu nad Dravogradom je na tragičen način umrl 78 letni starček, ki je bil zadnja leta nekoliko slaboumen. Je to Filip Verko, teta posestnika Bernarda Morija pri Sv. Duhu. Verko je živel pri svojem zetu, 13. decembra pa se Verka zjutraj pogrešil. Ponoči je izginil iz svoje sobe ter ga niso mogli najti nikjer. Iskali so ga domači in sosedje okrog Morijeve domačije, po bližnjih gozdovih in poljih, pa povsod zastoj. Šele sedaj so ga našli mrtvega. Starček je odšel od doma v sami spodnji obleki ter se je napotil navzdol v dolino v smeri proti Dravi. Na polovico poti pa je nenadoma spremenil smer ter se je obrnil proti posestniku Urbanu Moriju. V bližini tega posestnika so ga našli šolarji v gozdu. Bil je ves opraskan po telesu ter se je videlo, da se je revež nazadnje plazil po rokah in nogah naprej, dokler ni omagal.

200 kg težko železno kolo ukradla. Orožniki so ustavili na cesti od Kamnice proti Mariboru dva moška, ki sta vozila gare. Na garah je bilo naloženo 200 kg težko železno kolo. Bila sta to 22 letni Anton Muršič in 25 letni Anton Sprajc, oba iz Maribora. Izgovarjala sta se, da sta kupila kolo od nekega mlinarja v Jelovcu za 60 din ter ga bosta v Mariboru prodala kot staro železo. Orožniki pa jima niso verjeli ter so začeli zadevo preiskovati. Ugotovili so, da sta ukradla kolo na neki žagi na Jelovcu in da se sploh bavita s tatvinami železnih predmetov, katere potem prodajata v Mariboru kot staro železo. Oba so aretirali ter izročili sodišču.

Carinarnica v Celju

Celje, 17. decembra.

V Celju nameravajo postaviti carinarnico prvega razreda. To vprašanje je dozorelo že tako daleč, da morajo odločujoči krogi poskrbeti za potrebne prostore, kamor bi se carinarnica vselila. Omenili smo že, da prihaja v poštev sedanje javno skladišče na Masarykovem nabrežju ali pa Majdičev mlin, morda celo bivši mestni mlin. Celjski gospodarski krogi so postavili na svoje stroške primerno stavbo po predpisih in načrtih finančnega ministrstva. V tej stavbi je sedanje javno skladišče. Naredili so tudi potrebni železniški tir, rampe in prostore za odvoz in dovoz. Vse naprave so odgovarjale vsem potrebam carinskega poslovanja. Med finančnim ministrstvom in društvom »Javno skladišče«, prevoznica delniška družba, v Celju je bil dogovor, po katerem je imela carinarnica na razpolago vsa potrebna skladišča in pisarne, po 25 letih bi pa vsa stavba pripadla brezplačno državi. Z ukinitvijo celjske carinarnice je pa tudi ta dogovor prenehal. Večraj je bila v Javnem skladišču posebna komisija, ki je pregledala vse prostore. Zdi se, da se bo carinarnica vsaj začasno vselila v prostore Javnega skladišča, kjer je bila že dozdaj, pozneje pa se bo preselila v druge prostore.

Božična razstava celjskih slikarjev odprta

Celje, 17. decembra.

Celjski slikarji gg. Sirk Albert, Miroslav Modic, Karel R. Mehle, Cvetko Ščuka in ga. Vera Fišer-Pristovšek so priredili v dvorani palače Mestne hranilnice božično razstavo s 75 različnimi deli iz zadnjih časov. Razstavo je zaradi nenadne zadržanosti g. prof. dr. Sijanica odprl kot najstarejši razstavljalec g. prof. Sirk Albert danes ob 11 dopoldne. V dvorani se je zbralo precej občinstva. G. Sirk je v svojem otvoritvenem govoru omenil, da so v Celju živeči slikarji sklenili prirediti že meseca maja svojo božično razstavo ter so k sodelovanju povabili tudi Celjane, ki delujejo izven Celja, ti pa so sodelovanje odklonili tako, da se predstavljajo danes javnosti le omenjeni slikarji. Sam naslov razstave pove njen namen. Kljub starem latinskemu predgovoru, ki pravi, da v vojni muze molčijo, so stopili celjski slikarji pred javnost. Tako stopa slikar ob dnevi, ko vsak razkazuje svoje blago, s svojimi deli pred javnost, da si ta ogleda njegovo delo, da si ob njegovih ustvaritvah napolni dušo z lepoto, da odnese z razstave v svojem srcu majhen drobec miru in željo po umetnosti.

Javnost ob tej priliki opozarjamo, da so prireditelji razstave pripravili še neko posebnost. Ob sklepu razstave bo komisijko žrebanje vstopnic, s katerimi bodo lahko obiskovalci razstave dobili kakšno lepo sliko. Izid bo javno razglašen. Razstava bo odprta do 26. decembra. Vabljeni!

Celjske novice

75 revnih otrok so obdarili celjski skavtje na večerajšnji nedeljski skavtski akademiji z božičnico v dvorani okoliške šole. Prireditve se je udeležilo lepo število občinstva. Uvodno besedo je imel starešina g. Grašar. Skavtje so nato uprizorili enodejansko v treh prizorih: »Življenje na taboru«, ki je prav lepo uspela.

Za okrog 2000 din blaga in drugih malenkosti je okradel neki hlapec iz Zalca trgovca Vizoviška v Zalcu. Blago je počasi izmikal in ga nato prodajal.

Iz tajne seje celjskega mestnega sveta. Na tajni seji celjskega mestnega sveta je socialni referent g. prof. Mirko Bitenc predlagal, da se ponovno intervenira na merodajnih mestih, da se z ozirom na vedno rastočo dražjino, saj spada Celje med najdražja mesta v državi, čimprej uvede Celje v I. dražinski razred. Nujno potrebno je tudi, da se zvišajo plače uradništva. Predlog je bil soglasno sprejet. Mestni svet je naprosil mestnega svetnika senatorja g. Alojzija Miheličiča, da v tem oziru stori v Belgradu potrebne korake.

Novinarska praksa celjskega dopisnika »Večernika«. Dopis v »Slovenskem domu« o junaku s pavjim perjem je prav v živo zadel celjskega dopisnika »Večernika«, da se je oglasil v sobotni številki in z napadom na celjskega dopisnika pokazal svojo novinarsko prakso, izpizenost in fineso. G. dopisnik se je osmešil z neutemeljenim napadom že v četrtkovni številki, ko se je mistificiran od neke druge osebe, kakor je sam izjavil, obregnil ob »Slovenski dom« ter smatral za svojo dolžnost, da nas je telefonično obvestil, da bo neutemeljen napad popravil, kar je tudi storil v petkovi številki, kjer je s posebno notico objavil in navedel, da je prišla ta notica pomotoma v list. Vsako zavijanje, ki ga g. dopisnik najbrž smatra za novinarsko prakso, katero si je morda pridobil kot bivši faktor v tiskarni, pa ni stvarna ugotovitev, o kateri sanja g. dopisnik, saj je to sam zanikal s popravkom, kajti približno smo, da je bilo »Slovenec« in »Slovenskem domu« to, kar je on kot delski orakej dvoumno prerokoval, že dokumentirano dejstvo, česar g. dopisnik ne more zanikati, če tudi uporabi vso svojo novinarsko prakso, izpizenost in fineso. Tudi to je zaslužen odgovor.

OREHOVA JEDRCA

sortiran evveljni med in medico dobita najceneje v MEDARNI, Ljubljana, Zidovska ulica 6

Umrl je gospod Frane Černivec, premikač drž. železnice v poklju. — Pogreb bo v ponedeljek 18. t. m. ob 4 popoldne iz zavetišča sv. Jožeta, Vidovska cesta k Sv. Križu v Ljubljani. Železniki upokojeni se v ljudno vabijo, da se pogreba udeležijo.

Ustanovni občni zbor Slovenske kolesarske zveze

Slovenska kolesarska zveza je ustanovljena

Celje, 17. decembra.

Z današnjim dnevom stopa slovenski kolesarski šport v novo dobo. V Celju je bil danes v hotelu Evropa ustanovni občni zbor Slovenske kolesarske zveze, ki bo v bodoče predstavnik vsega slovenskega kolesarskega športa. Ustanovitev SKZ je za slovensko kolesarstvo izredne važnosti, kjer ona bo lahko sama urejevala kolesarski šport v Sloveniji, v preteklosti pa se je dogajalo, da je bil mnogokrat vzrok neuspehov dela naših kolesarjev in naših klubov drugod.

Do izvolitve upravnega in nadzornega odbora SKZ je vodil ustanovni občni zbor najstarejši član g. Hlebš iz Maribora. Pozdravil je navzoče delegate nato pa je prešel na dnevni red. Že v začetku je bilo opaziti, da so nekateri delegati precej temperamentni in da bo današnji ustanovni občni zbor zelo živahen. G. Fajš Mirko iz Celja je podal poročilo pripravljalnega odbora za ustanovitev SKZ, ki mora biti zaradi novih razmer ustanovljena prej, kot bo ustanovni občni zbor. Vrhovne kolesarske zveze v Zagrebu. Izrekel je začudenje, čemu se Ljubljanci protivijo današnjemu občnemu zboru in žele ne nekakšen informativni sestanek, kljub temu, da je bilo o tem že več sej v Ljubljani in v Mariboru, kjer so vsi pristali na ustanovni občni zbor. Razvila se je temperamentna debata in že v začetku občnega zbora razburila nekatere preveč temperamentalne delegate. Posebno živahni so bili Ljubljanci, ki so bili precej stvarni. Očitke, da ustanovni občni zbor nima polnomočja in da niso bili vsi klubi obveščeni, so pobili z ugotovitvijo, da imajo navzoči delegati 15 poverilnic svojih klubov. Mariborska podzveza je imela polnomočja vseh klubov — razen Edelweisa. Po debati je gosp. Jenko iz Maribora prečital osnutek pravil SKZ. Tudi pri čitanju pravil se je razvila živahna de-

bata, v katero je posebno pridno posegal delegat ZSK Hermesa iz Ljubljane g. Ogrin. Povdarjal je, da pravila ne morejo biti sprejeta na občnem zboru, ker so bila v preteklosti dobi sestavljena in bodo zaradi morebitnih nejasnosti škodovala razvoju SKZ, poleg tega pa se bodo klubi hudovali, da jih niso dobili prej v pregled. Gosp. Hlebš je pojasnil, da so vsi klubi mariborske podzveze dobili ta osnutek, ljubljanska podzveza pa bi morala po dogovoru predložiti svoj osnutek pravil. Branje in spreminjanje pravil je trajalo nad 2 in pol uri, naka so bila pravila sprejeta. Poslana bodo v odobritev kr. banski upravi in vsem klubom, ki bodo lahko poslali novemu upravnemu odboru svoje pomisleke in predloge v tako, da bo na prihodnjem sedmem občnem zboru dostavljeno, kar bi še eventuelno morala vsebovati pravila.

Nato sta bila izvoljena upravni in nadzorni odbor SKZ.

Upravni odbor: Predsednik podpolkovnik g. Jaklič Josip iz Ljubljane, I. podpredsednik dr. Alojzij Gregorič iz Ljubljane, II. podpredsednik g. Anton Hlebš iz Maribora, III. podpredsednik g. Mirko Fajš iz Celja, I. tajnik Iso Otrin, Ljubljana, II. tajnik Josip Butinar, Ljubljana, blagajnik Jakob Ciglar, Ljubljana, tehnični referent Maver Ivan, Ljubljana, odborniki: Pleško Stanko, Plankar Ivan, Sanein Ivan, Prodan Edvard in Gšperšič Franc, vsi iz Ljubljane, Jenko Jože, Jakob Avšič, Smrekar Franc in Štručin Marko (iz Maribora) in Drago Bradat iz Slov. Gradca.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni gg.: Batjel Fran in dr. Alojzij Birska (iz Ljubljane) ter Aman Jože iz Celja; za namestnike Ferkolj Matija in Bernik Franc iz Ljubljane, ter Cajnko Vinko iz Slov. Gradca.

Za delegate v vrhovni kolesarski zvezi so bili določeni gg. Jaklič Josip, Otrin Ivo in Mirko Fajš.

BSK : Gradjanski 2 : 0 (1 : 0)

Ker sta prvi dve tekmi za pokal predsednika vlade ostali neodločeni, sta se nasprotnika dogovorila za ponovni dve tekmi in tako sta se danes na igrišču BSK sešla zopet prvak srbske in prvak hrvatske lige pod vodstvom g. Mlinariča iz Zagreba in pred približno 9000 gledalci. Igra se je razvijala na blatnem terenu z rahlo premočjo domačih, ki so danes igrali še boljše kot zadnjo nedeljo. BSK-ova obramba ni imela veliko dela, ker je Gradjanski le poredkoma napadal. BSK je sicer napravil nekaj majhnih napak, ki jih je Gradjanski izkoristil, toda vse se je končalo srečno, ker Gradjanski ni mnogo napadal in se je omejil večinoma le na obrambo. Glaser je v 30. minuti ubranil dva sigurna gola. Izgledalo je že, da bo prvi polčas ostal neodločen, a je Dubac poslal visoko žogo pred gol, katero je sprejel Vujadinovič in jo poslal v mrežo. Rezultat 1:0.

Drugi polčas je bil enak prvemu. BSK je stalno napadal in so se gostje šele v 20. minuti osvobodili pritiska in izsilili tri zaporedne kote. Potem pa je BSK zopet prevzel igro v svoje roke. V 35. minuti je Valjarevič lepo oddal na krilo Glišoviču, ki je takoj oddal predgol, kjer se je znašel Božovič in postavil rezultat na 2:0.

SK Jugoslavija v Turčiji:

Galata Seraj 0 : 1

SK Jugoslavija je na svojem potovanju po Turčiji, kjer je igrala nogometne tekme z najboljšimi turškimi klubi, izgubila večeraj svojo prvo igro proti prvaku Turčije Galata Saraju.

Tekma je bila odigrana pred osem tisoč gledalci v Carigradu na stadionu »Taksim«. Poleg uglednih osebnosti turškega športa so tekmi prisostvovali tudi generalni konzul Hadži Djordjevič, carigradski župan dr. Kirdar in še mnogo drugih uglednih političnih osebnosti. Jugoslavija je nastopila v svoji kompletni postavi razen Čiriča, ki je na potovanju obolel. Jugoslavija je večeraj dala svojo najslabšo igro, kar jih je v desetih dneh odigrala po Turčiji. Zmaga nogometnega prvaka Turčije Galata Saraj je bila povsem upravičena. Zmagonosni gol je padel v 16. minuti drugega polčasa. Napad Jugoslavije je sicer nekajkrat nevarno ogrozil nasprotnikova vrata, vendar zaradi svoje premajhne odločnosti ni mogel uspeti.

Zvečer je turški nogometni prvak Galata Saraj priredil igralcem in vodstvu SK Jugoslavije večerjo.

Fener Bakče 2 : 0

SK Jugoslavija je danes v Carigradu odigrala svojo zadnjo tekmo. To pot uspešno. Premagala je drugi carigradski klub Fener Bakče z rezultatom 2:0. Moštvo Jugoslavije je danes zaigralo mnogo lepše in učinkoviteje kakor pa v soboto in je zaslužen zmago. Moštvo Jugoslavije so nocoj carigradski športniki priredili lepo odhodnico.

SK Jugoslavija se jutri vrača nazaj v svojo domovino. Gostovanje SK Jugoslavije po Turčiji je bilo zelo uspešno. Izmed vseh iger je kakor rečeno izgubila samo večeraj proti turškemu prvaku.

Zbor nogometnih sodnikov SNZ

Pozna jesen in bližajoča se zima sta precej onemogočili različne športne prireditve na igriščih. Zato so pa te dneve tem bolj izrabili organizatorji za zelenimi mizami, ki imajo z novo organizacijo športa v Jugoslaviji kar dosti posla.

Danes dopoldne so se v kavarni Emoni sešli slovenski nogometni sodniki, da si tudi oni ustanovijo svojo samostojno in neodvisno organizacijo. Nogometni sodniki so bili namreč doslej le poseben organ ljubljanske nogometne podzveze. Danes pa so se postavili na svoje noge in bodo od sedaj naprej popolnoma ločeno izvrševali svojo nalogo kot nogometni sodniki.

Ustanovni občni zbor nogometnih sodnikov Slovenske nogometne zveze je začel delegat SNZ dr. Kuhelj, ki je v imenu Zveze pozdravil navzoče nogometne sodnike. Udeležba je bila zelo pičila. V Sloveniji imamo 56 nogometnih sodnikov, toda danes jih je bilo na občnem zboru le 17. Zelo opazna je bila odsotnost mariborskih nogometnih sodnikov; nasprotno pa so bili navzočni vsi celjski nogometni sodniki. Odsotnost in omalovaževanje mariborskih športnikov ne morda samo danes, pač pa tudi ob drugih prilikah ob reorganizaciji slovenskega športa je kaj težko razumljiva. Po pozdravu dr. Kuhlja je g. Macoratti prebral osnutek novih pravil zbora nogometnih sodnikov SNZ. Nato pa je bil na predlog celjskega delegata g. Veblieta soglasno izvoljen naslednji odbor: Predsednik Macoratti Vlado, tajnik Škerl Pero, blagajnik

Cimperman Milan in dva odbornika Sketelj Janko in Deržaj Stanko.

Takoj nato je bila sestavljena tudi sekcija zbora nogometnih sodnikov v Ljubljani. V odbor so bili izvoljeni gg. Lukešič Ivan, Mehle Ivan in Mrdjen File. Končno je bilo še določeno, da se pridruži ljubljanski sekciji tudi sekcija celjskih nogometnih sodnikov, in sicer do marca prihodnjega leta. Proračun Zbora nogometnih sodnikov SNZ znaša letno 2200 din, kar bo šlo predvsem za nakup potrebnih stvari in strokovnih knjig, ki bodo nogometnim sodnikom na razpolago. Občni zbor je bil zaključen v najlepšem soglasju ob pol ene.

Italijansko nogometno prvenstvo

Danes so se nadaljevale tekme za italijansko nogometno prvenstvo. V prvi skupini so bili došeni naslednji rezultati:

Torino: Juventus : Bari 6:2.
Venezia: Venezia : Bologna 1:1.
Napoli: Napoli : Novara 2:1.
Genova: Liguria : Lazio 0:0.
Milano: Milano : Ambroziana 3:0.
Roma: Roma : Genova 2:0.
Trieste: Triestina : Fiorentina 2:1.
Modena: Torino : Modena 2:1.

V prvenstveni tabeli vodi z dvema točkama prednosti pred ostalimi klubi Bologna, nato sledijo Ambroziana in Lazio s 15 točkami, nato Triestina s 14 točkami, potem Milano, Genova in Venezia, ki imajo po 13 točk, Torino, Roma, Juventus po 12 točk, Napoli, Bari, Liguria po 11 točk, Fiorentina 9 točk, Novara 8 točk in Modena 6 točk.

Filmi

»Citadelac« (Matica). Dober ameriški film po slovitem romanu A. J. Cronina. V njem je prikazan sodobni zdravniški stan v krvavi luči socialne satire kakršne je. Zgodba sama je preprosta: Mlad zdravnik idealist hoče biti zvest svoji visoki nalogi in reševati trpeče, pomagati življenju do zmage. Odklanja kompromise, kakršni so pri zdravniških v navadi. Zaradi tega seveda ne more uspevati in toleže revščino, dokler nekega dne ne pošlje vsega skupaj k vragu in se vrže na običajno zdravniško pot: zbiranje denarja z vsemi sredstvi, zlasti z izkoriščanjem bogate človeške neumnosti. Vse kaže na banalen konec, dokler ne razočara s svojo »sodobnostjo« najboljšega prijatelja — idealista in povzroči njegovo smrt. To ga strezni, da zapusti položeno toda človeštvo škodljivo pot običajnega zdravništva, sanatorijev in blagajniške sleparije ter se obrne nazaj k vzoru. Robert Donat in Rosalinde Russell igrajo pod režijo Kinga Vidorja to zgodbo lepo, z veliko človeško prepričevalnostjo, h kateri pomagajo pristno podana okolja, koder ju vodi življenje.

Skrivnost gospe Beate. (Union). Nemški film starejšega datuma, v katerem se nam producira Lil Dagover in Albert Schönhals. Ze imeni teh dveh obdelanih zvezd nista posebna privlačnost za film, potem pa je še režiser s svoje strani poskrbel, da so skvarili nekaj kilometrov filmskega traku, na katerem naj bi po napovedi podnaslova in morda tudi po želji onega, pi je sestavljal manuskript, tekla duhovita komedija s satirično osjto, naperjeno proti lažni morali »boljših« družabnih krogov, je pa v resnici nastala godlja, ki jo je še bolj zmešala slaba igra glavnih igralcev. O filmu ni mogoče povedati nič dobrega.

Slovenski radikali za dr. Markoviča

Belgrad, 17. dec. m. V Belgradu je bilo danes zborovanje pristavev radikalne stranke, zborovanje je sklical pravosodni minister dr. Laza Markovič. Na sestanku je bilo govora o stališču, ki naj ga do sporazuma s Hrvati zavzamejo pristavi radikalne stranke in o stališču do vstopa dr. Markoviča v vlado. Sprejeta je bila resolucija, v kateri navzoči radikali odobravajo vstop dr. Laze Markoviča v vlado narodnega sporazuma.

Zanimivo je, da so se tudi nekateri radikali iz Slovenije opredelili za dr. Laza Markoviča ter so poleg ostalih iz Slovenije izvoljeni v delovni odbor radikalnih prvakov bivši petomajski ban v Ljubljani dr. Dinko Puc, nadalje dr. Milan Korun, odvetnik iz Ljubljane, dr. Nika Zupanič, kustos etnografskega muzeja iz Ljubljane, dr. Ravnik, odvetnik iz Maribora ter bančni ravnatelj dr. Ivo Majerle.